

Skarga konstytucyjna do Trybunału Konstytucyjnego

Autor tekstu: **Marta Lampart**

Instytucja skargi konstytucyjnej pojawiła się najwcześniej w Bawarii, tam została dopuszczona w 1814 roku jako skarga jednostki, której prawa konstytucyjne zostały naruszone. W podobnych sprawach pojawiła się w 1867 roku w Austrii w postaci skargi do Sądu Rzeszy. Obecnie w Niemczech skarga może zostać złożona na jakikolwiek akt władzy publicznej naruszający podstawowe prawa jednostki. Skarga na akty indywidualne, m.in. orzeczenia sądów przysługuje nie tylko w Niemczech, ale i w Hiszpanii oraz Czechach [1]. Ustawodawstwo Austrii zezwala na składanie skarg konstytucyjnych na akt normatywny, który bezpośrednio narusza prawa jednostki oraz na decyzje administracyjne.

Skarga konstytucyjna w polskim systemie prawnym

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku po raz pierwszy wprowadziła ten środek prawny do polskiego systemu prawnego. W art. 79 ust. 1 stanowi, że każdy, kogo konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w ustawie zasadniczej.

Skarga konstytucyjna występująca w prawie polskim spełnia funkcję podmiotową i przedmiotową w zakresie ochrony konstytucyjnych praw jednostki. Pierwsza funkcja polega na ochronie tych praw poprzez danie jednostce możliwości uruchomienia procedury kontroli konstytucyjności aktów władzy publicznej [2]. Funkcja przedmiotowa przejawia się w usunięciu z systemu prawa aktów uznanych za niezgodne z ustawą zasadniczą.

Podmiotem uprawnionym do wniesienia skargi jest każdy obywatel polski. Cudzoziemcy oraz bezpaństwowcy zostali ograniczeni w korzystaniu z tego środka prawnego. Nie mogą oni wnieść skargi na naruszenie ich prawa do azylu oraz przyznania im przez Polskę statusu uchodźcy (art. 79 ust. 2 w zw. z art. 56 Konstytucji RP). Osoba uprawniona musi być adresatem danego prawa zapewnionego jej przez Konstytucję. Zatem wynika z tego, że podmiotem uprawnionym do złożenia skargi konstytucyjnej może być zarówno osoba fizyczna jak i osoba prawna [3]. Skarga konstytucyjna jest środkiem służącym jednostce po wydaniu ostatecznego rozstrzygnięcia przez sąd lub organ administracyjny.

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być akt władzy publicznej zawierający generalno-abstrakcyjne normy prawne [4]. Natomiast niemożliwe jest wniesienie skargi na brak wydania aktu. Trybunał Konstytucyjny dopuszcza również skargę na ustaloną w orzecznictwie wykładnię aktu normatywnego, dlatego że zarzut skierowany jest przeciwko brzmieniu tego aktu normatywnego, a nie sposobowi jego stosowania [5].

Z wykładni art. 79 Konstytucji wynika, że jedynie Trybunał Konstytucyjny ma prawo orzekać w sprawach skarg konstytucyjnych. Tę zasadę powtarza też art. 2 pkt 4 ustawy z 1 sierpnia 1997 o Trybunale Konstytucyjnym [6].

Warunki dopuszczalności skargi konstytucyjnej

Według art. 46 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej w ciągu 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Trybunał Konstytucyjny rozpoznaje skargę na takich samych zasadach i w trybie przewidzianym dla rozpoznania wniosków o stwierdzenie zgodności ustaw z Konstytucją oraz innych aktów normatywnych z Konstytucją lub ustawami.

Skarga powinna posiadać wymagania pisma procesowego. Oprócz tego powinna zawierać (art. 47 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym):

~ dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją;

✓ wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób zdaniem skarżącego zostały naruszone [8];

✓ uzasadnienie skargi, z podaniem dokładnego opisu stanu faktycznego [9].

Ten pierwszy wymóg zostaje spełniony w różny sposób w zależności od stosowanej procedury [10]. W przypadku postępowania administracyjnego konieczne jest złożenie skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego, natomiast dopiero po wydaniu orzeczenia przez Naczelną Sąd Administracyjny można wystąpić ze skargą konstytucyjną. Postępowanie karne zostaje zakończone prawomocnym orzeczeniem sądu drugiej instancji. Według art. 20 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania przed Trybunałem stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Strona postępowania cywilnego może dokonać wyboru czy wystąpić z kasacją czy ze skargą konstytucyjną.

Do skargi konstytucyjnej należy dołączyć wyrok, decyzję lub inne rozstrzygnięcie, z podaniem daty jej doręczenia, wydane na podstawie zakwestionowanego aktu normatywnego.

Skarga konstytucyjna powinna zostać sporządzona przez adwokata lub radcę prawnego. Wyjątkiem od tego przymusu adwokackiego jest sytuacja gdy skarżącym jest sędzia, prokurator, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych. Jeżeli skarżący nie jest w stanie ponieść kosztów pomocy prawnej, wtedy może zwrócić się do sądu rejonowego w miejscu jego zamieszkania o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego.

Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym

Według art. 52 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym uczestnikami postępowania są:

✓ skarżący, który złożył skargę konstytucyjną;
✓ organ, który wydał zakwestionowany akt normatywny;
✓ Prokurator Generalny;

✓ Rzecznik Praw Obywatelskich, jeżeli zgłosił udział w postępowaniu. Rzecznik Praw Obywatelskich może zgłosić udział w takim postępowaniu w terminie 60 dni od otrzymania informacji od Trybunału Konstytucyjnego o wszczęciu postępowania.

Rozprawa toczy się pomimo niestawiennictwa wszystkich uczestników postępowania.

Samo wszczęcie postępowania przed Trybunałem następuje na podstawie wniesionej skargi uprawnionego do tego podmiotu. Każdy kto złożył skargę ma prawo wycofać wniosek do czasu rozpoczęcia właściwej rozprawy. W takim wypadku Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie na posiedzeniu niejawnym. Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym Trybunał może rozpoznać na posiedzeniu niejawnym skargę konstytucyjną, jeżeli z przedstawionych na piśmie stanowisk uczestników postępowania bezspornie wynika, że akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o konstytucyjnych wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego, jest niezgodny z Konstytucją.

Skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu przez jednego sędziego Trybunału. Jeżeli skarga posiada braki formalne, wtedy sędzia Trybunału wzywa do usunięcia tych braków w okresie 7 dni od daty zawiadomienia. W przypadku gdy skarga jest bezzasadna lub braki nie zostały usunięte w/w terminie, sędzia Trybunału wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu. Skarżącemu przysługuje zażalenie na postanowienie w sprawie nienadania skardze dalszego biegu do Trybunału Konstytucyjnego w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia. W wypadku zażalenia na odmowę nadania biegu skardze konstytucyjnej Trybunał orzeka w składzie trzech sędziów.

Trybunał Konstytucyjny może wydać postanowienie tymczasowe o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania orzeczenia w sprawie, której skarga dotyczy, jeżeli wykonanie wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia mogłoby spowodować skutki nieodwracalne, wiążące się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego lub gdy przemawia za tym ważny interes publiczny lub inny ważny interes skarżącego (art. 50 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym). Takie postanowienie tymczasowe powinno być bezzwłocznie doręczone skarżącemu oraz właściwemu organowi sądowemu lub organowi egzekucyjnemu. Po ustaniu w/w przyczyn Trybunał uchyla postanowienie tymczasowe.

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego

Jedynie Trybunał Konstytucyjny uprawniony jest do wydawania wyroków w sprawach dotyczących skarg konstytucyjnych [11]. Orzeczenie Trybunału może odnosić się do całego aktu normatywnego albo do poszczególnych jego przepisów [12] (art. 69 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym).

Zgodnie z art. 71 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym takie orzeczenie powinno zawierać:

▼ wymienienie składu orzekającego i protokolanta;
▼ datę i miejsce wydania;
▼ wymienienie wnioskodawcy i innych uczestników postępowania;
▼ dokładne określenie aktu, którego dotyczy orzeczenie;
▼ przedstawienie zarzutów składającego skargę konstytucyjną;
▼ rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego.

Trybunał powinien w terminie jednego miesiąca od ogłoszenia orzeczenia sporządzić jego uzasadnienie w formie pisemnej, które podpisują sędziowie Trybunału głosujący nad tym orzeczeniem.

Postępowanie w sprawie skargi konstytucyjnej kończy się wydaniem przez Trybunał wyroku, w którym stwierdza on czy dany akt normatywny jest zgodny z Konstytucją albo zgodny z nią nie jest. Możliwe jest zaskarżenie tego samego aktu opierając się o zupełnie inne zarzuty. Jest to konsekwencja orzekania Trybunału tylko w granicach wyznaczonych przez skargę konstytucyjną. Jeżeli Trybunał uzna akt normatywny za niezgodny z Konstytucją, wtedy musi on zostać uchylony. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w zakresie skarg konstytucyjnych wywołują skutki *erga omnes*.

Przypisy:

[1] P. Sarnecki, *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2002, s.125.

[2] P. Sarnecki, *Prawo ...*, Warszawa 2002, s.119.

[3] Osobą prawną uprawnioną do złożenia skargi może być np. partia polityczna, której prawa zostały naruszone.

[4] P. Sarnecki, *Prawo ...*, Warszawa 2002, s.121.

[5] *Ibidem*.

[6] Dz. U. 97. 102. 643.

[8] Skarga konstytucyjna może być wniesiona tylko przez osobę, której konstytucyjne prawa zostały naruszone. Wynika z tego, że nie można wnosić skargi za inną osobę.

[9] Według art. 66 ustawy Trybunał Konstytucyjny związany jest granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi, dlatego w skardze należy wskazać konkretne przepisy aktu normatywnego, które naruszyły prawa występującego ze skargą.

[10] Więcej o tym: P. Sarnecki, *Prawo ...*, s. 122 i 123.

[11] Ta zasada wyznaczona jest zarówno przez ustawę o Trybunale Konstytucyjnym jak i w art. 188 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

[12] W zależności od granic skargi wyznaczonych przez skarżącego.

Marta Lampart

Absolwentka Prawa i Administracji na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Interesuje się prawem cywilnym i gospodarczym/handlowym oraz ekonomią. Od października 2004 prowadziła zajęcia z Historii Prawa Polskiego w Towarzystwie Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 30-07-2004 Ostatnia zmiana: 02-12-2005)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3538) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3538>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl